

Kokkuvõtte komisjoni otsusest,**16. mai 2019,****Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 101 ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta****(Juhtum AT. 40135 — Forex – Essex Express)***(teatavaks tehtud numbri C(2019)3521 all)***(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)****(EMPs kohaldatav tekst)***(2020/C 219/07)*

16. mail 2019 võttis komisjon vastu otsuse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta. Kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1/2003 ⁽¹⁾ artikliga 30 avaldab komisjon poolte nimed ja otsuse põhisisu, sealhulgas kehtestatud sanktsioonid, võttes arvesse ettevõtjate õigustatud huvi kaitsta oma ärisaladusi.

1. SISSEJUHATUS

- (1) Pooled, kellele otsus on adresseeritud, osalesid ELi toimimise lepingu artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 ühes ja pidevas rikkumises. Rikkumise sisuks oli konkurentsi piiramine ja/või moonutamine G10 riikide vääringsid hõlmavate valuuta (FX ehk Forex) hetketehingute valdkonnas ⁽²⁾.
- (2) G10 vääringsid on USD ning CAD, JPY, AUD, NZD, GBP, EUR, CHF, SEK, NOK ja DKK (st kokku 11 vääringut, mis vastab tähisega G10 hõlmatud vääringute turutavale). Valuutaturul kauplejate põhikliendid on varahaldurid, pensionifondid, riskifondid, äriühingud ja teised pangad.
- (3) Valuuta hetketehingud hõlmavad i) turutegemist (kliendi tellimusel valuuta vahetamine vastavaks summaks teises valuutas); ja ii) oma arvel kauplemist (muud valuutavahetustehingud turutegemistehingutest tekkiva riski juhtimiseks).
- (4) Asjaomaste ettevõtjate G10 vääringsid hõlmavate valuuta hetketehingute kauplemisüksused olid valmis kaupleva kõigi nende vääringutega sõltuvalt turunõudlusest. Ehkki osalevad kauplejad ise tegelesid peamiselt turutegemisega, mis hõlmas konkreetseid vääringsid või valuutapaare, oli neil voli osaleda oma ettevõtte nimel nende portfelliges saadaolevate G10 vääringutega täiendavas kauplemistegevuses, mida nad ka asjaomasel perioodil erinevas ulatuses tegid, et oma vastavate varade väärtust suurendada.
- (5) Rikkumise puhul domineerisid järgmist kolme tüüpi tehingukorraldused, mis iseloomustavad osalevate kauplejate kliendikeskset kauplemistegevust (turutegemist):
 - klientide vahetud tehingukorraldused kaubelda kohe teatava valuutakogusega hetkel kehtiva vahetuskursiga;
 - klientide tingimuslikud tehingukorraldused, mis realiseeritakse siis, kui jõutakse konkreetse hinnatasemeni ning avaneb kauplejate riskipositsioon. Need on realiseeritavad üksnes siis, kui turg saavutab teatava taseme (nt stopp-korraldus või kasumivõtukorraldus);

⁽¹⁾ EÜT L 1, 4.1.2003, lk 1.

⁽²⁾ Juhtum ei ole seotud e-kaubanduse valuuta hetketehingutega ehk valuuta hetketehingutega, mis broneeritakse või tehakse asjaomasele pangale kuuluvate e-kaubanduse platvormide või arvutialgoritmide abil.

- klientide korraldused kaubelda konkreetsete valuutapaaridega konkreetse hetkekursiga ehk fikseeritud kursiga, mis kõnealusel juhul puudutas üksnes WM/Reutersi sulgemiskursse (edaspidi „WMRi fikseeritud kursid“) ja Euroopa Keskpannga välisvaluuta viitekursse (edaspidi „EKP fikseeritud kursid“) ⁽³⁾.
- (6) Otsus on adresseeritud järgmistele juriidilistele isikutele (edaspidi „adressaadid“):
- UBS AG (edaspidi „UBS“)
 - The Royal Bank of Scotland Group plc ja NatWest Markets plc ⁽⁴⁾ (ühiselt „RBS“)
 - Barclays PLC, Barclays Services Limited, Barclays Capital Inc. ja Barclays Bank Plc (ühiselt „Barclays“) ning
 - Mitsubishi UFJ Financial Group Inc. ja MUFG Bank, Ltd. (ühiselt „BOTM“)
- (7) Otsuse aluseks on komisjoni toimikus olevad tõendid ning otsuse adressaatide esitatud kokkuleppemenetluse ettepanekutes sisalduvad asjaolude selged ja üheselt mõistetavad sedastused ja õiguslikud hinnangud, samuti nende selgesõnalised ja üheselt mõistetavad kinnitused, et vastuväidetes oli arvesse võetud nende kokkuleppemenetluse ettepanekute sisu.

2. JUHTUMI KIRJELDUS

2.1. Menetlus

- (8) Uurimine algatati trahvidest vabastamise taotluse alusel, mille UBS esitas 27. septembril 2013. Seejärel sai komisjon esialgsed leebema kohtlemise taotlused ettevõtjalt Barclays 11. oktoobril 2013 ning ettevõtjalt RBS 14. oktoobril 2013. Komisjon tagas UBSile tingimusliku trahvidest vabastamise 2. juulil 2014.
- (9) 27. oktoobril 2016 algatati poolte vastu menetlus eesmärgiga alustada arutelu kokkuleppe sõlmimiseks. Ajavahemikul 2016. aasta novembrist kuni 2018. aasta veebruarini korraldas komisjon kooskõlas kokkuleppemenetluse läbiviimist käsitleva teatisega kahepoolseid kohtumisi ja suhtles kõigi pooltega kolmes kokkuleppemenetluse voorus.
- (10) 24. jaanuaril 2018 kiitis kolleegium heaks tõenäoliselt kohaldatavate trahvide suuruse. Seejärel esitasid kõik pooled kokkuleppemenetluse ettepaneku, milles tunnistasid oma vastutust seoses rikkumisega (sh osalise roll ja rikkumises osalemise kestus) ning nõustusid maksimaalse trahvisummaga, mille komisjon kavatses määrata.
- (11) Komisjon võttis 24. juulil 2018 vastu vastuväited ning kõik pooled kinnitasid sõnaselgelt, et vastuväidete sisu vastas nende esitatud kokkuleppemenetluse ettepanekule, ja lubasid jätkata kokkuleppemenetluses osalemist. 6. mail 2019 esitas konkurentsi piiravat tegevust ja turgu valitsevat seisundit käsitlev nõuandekomitee pooldava arvamuse. 7. mail 2019 esitas ärakuulamise eest vastutav ametnik oma lõpparuande. Komisjon võttis otsuse vastu 16. mail 2019.

2.2. Tegevuse kirjeldus

- (12) Otsuses käsitletakse kartelli „Essex Express“ (mis sai nime Bloombergi erialase jututoa järgi, kus on tõendid kõnealusest tegevusest) ettevõtjate UBS, Barclays, RBS ja BOTM vahel ajavahemikul 14. detsembrist 2009 kuni 31. juulini 2012. Eri ettevõtjate osalemise kestus on erinev (vt punkt (16)). Kartell on dokumenteeritud teabevahetuses, mis leidis aset kahes esialgu samaaegselt töötanud Bloombergi jututoas: i) „Essex Express ‘n Jimmy“, kus osalesid ettevõtjate UBS, Barclays ja RBS kauplejad; ning ii) „Grumpy Semi Old Men“, kus osalesid ettevõtjate BOTM, Barclays ja RBS kauplejad. 2011. aasta jaanuaris ühines „Grumpy Semi Old Men“ jututooga „Essex Express ‘n Jimmy“, mis jätkas tegevust kuni 2012. aasta juulini. Nendes jututubades osalenud eraisikud olid kauplejad, kelle vastavad ettevõtjad olid asjaomasel ajavahemikul palganud, ja neil kõigil oli voli teha neid palganud ettevõtja nimel ja arvel G10 vääringutega valuuta hetketehinguid, kasutades vastavat selleks otstarbeks määratud valuuta hetketehingute kauplemislauda.

⁽³⁾ WMRi fikseeritud kurss ja EKP fikseeritud kurss põhinevad turuosaliste valuuta hetketehingutel vastava WMRi või EKP fikseeritud kursi esinemise ajal või selle paiku.

⁽⁴⁾ 30. aprillil 2018 sai The Royal Bank of Scotland plc uue nime – NatWest Markets plc.

- (13) Kartell hõlmas ühte ja pidevat rikkumist, mis seisnes kauplejatevahelises ulatuslikus ja korduvas teabevahetuses nendes privaatsetes, enamasti mitme osalejaga jututubades, mille raames jagati teatavat tol hetkel aktuaalset või tulevikku puudutavat tundlikku äriteavet oma kauplemistegevuse kohta. See teabevahetus põhines vaikival kokkuleppel, et: i) kõnealust teavet võidakse kasutada vastavate kauplejate huvides ning selleks, et leida võimalusi kauplemistegevust aeg-ajalt omavahel kooskõlastada; ii) kõnealust teavet jagatakse asjaomastes privaatsetes jututubades; iii) kauplejad ei avalda kõnealust jagatud teavet, mis saadi teistelt jututoas osalejatelt, muudele isikutele väljaspool privaatseid jututube; ning iv) kõnealust jagatud teavet ei kasutata seda jaganud kauplejate kahjuks (edaspidi „vaikiv kokkulepe“). Lisaks kooskõlastasid kauplejad vaikiva kokkuleppe alusel aeg-ajalt oma kauplemistegevust seoses G10 vääringuid hõlmavate valuuta hetketeHINGUTega. Teabevahetuse eesmärk oli mõjutada professionaalsete valuuta hetketeHINGUTE valdkonnas kahte konkurentsi põhiparameetrit: hinda ja professionaalset riskijuhtimist.
- (14) Selle asemel et nende parameetrite alal sõltumatult konkureerida, mõjutasid osalenud kauplejate turuotsuseid nende konkurentide positsioonid, kavatsused ja piirangud. Probleemne teabevahetus hõlmas järgmist.
- Teabevahetus, mille käigus avaldati kauplejate avatud riskipositsioonid, mis võisid anda osalejatele aimu üksteise võimalikust riskimaandamistegevusest. Kauplejad said teavet, mis võis olla nende järgnevate kauplemisotsuste jaoks asjakohane teatavate minutite jooksul või kuni selle info asendas järgmine teabevahetus.
 - Teabevahetus, mille käigus avaldati olemasolev või kavandatud müügi- ja ostuhinna vahe, samuti hind, mida kauplejad pakkusid konkreetsete valuutapaaride ja -koguste eest ning mis võis samuti mõjutada üldist hinda, mida kliendid valuutaga kauplemisel maksid. Sõltuvalt turu volatiilsusest antud ajahetkel võis selline teave olla teistele kauplejatele kasulik kuni mitu tundi.
 - Teabevahetus, mille käigus avaldati tol hetkel toimuv või kavandatud kauplemistegevus ning klientide ootel korraldused (stopp-korraldused, fikseeritud kursiga seotud korraldused ja vahetud korraldused), mis aitasid osalevatel kauplejatel teha edasisi otsuseid ning leida võimalusi kauplemise kooskõlastamiseks.
- (15) Lisaks kooskõlastasid osalevad kauplejad aeg-ajalt kauplemispositsioone, et mõjutada WMRI või EKP fikseeritud kurse ning seeläbi saada eeliseid konkurentide ees, kes kõnealustes jututubades ei osalenud.

2.3. Individuaalne osalemine rikkumises

- (16) UBS, Barclays, RBS ja BOTM osalesid eespool nimetatud tegevuses järgmises tabelis esitatud ajavahemikel.

Tabel 1. Poolte osalemine jututubades

PANK	„ESSEX EXPRESS“ (*)	„GRUMPY SEMI OLD MEN“ (*)
UBS	14.12.2009–31.7.2012	
BARCLAYS	14.12.2009–31.7.2012	8.9.2010–12.1.2011
	6.1.2011–31.7.2012	
RBS	14.9.2010–8.11.2011	16.9.2010–12.1.2011
BOTM	12.1.2011–12.9.2011	8.9.2010–12.1.2011

(*) Paksus kirjas on esitatud iga panga jututubades osalemise algus- ja lõppkuupäev.

2.4. Geograafiline ulatus

- (17) Rikkumise geograafiline ulatus hõlmas vähemalt kogu EMPd.

2.5. Õiguskaitsevahendid

- (18) Otsuses kohaldatakse komisjoni 2006. aasta suuniseid trahvide arvutamise kohta ⁽⁵⁾. Otsusega määratakse trahvid punktis (6) nimetatud ettevõtjatele Barclays, RBS ja BOTM.

2.5.1. Trahvi põhisumma

- (19) Komisjon peab kohaseks võtta trahvide arvutamisel aluseks müügiväärtuse asendusväärtus, kuna G10 vääringuid hõlmavad valuuta hetketehingud ei tekita müügiväärtust, mis oleks poolte kontodel otseselt jälgitav.

- (20) Komisjon määrab asjaomaste müügiväärtuste asendusväärtuse järgmiselt.

— Esiteks võtab komisjon aluseks asjaomase ettevõtja poolt EMPs asuva osapoolega tehtud G10 valuuta hetketehingute tinglikud väärtused aasta baasil. Selleks peab komisjon asjakohasemaks võtta müügiväärtuse asendusväärtuse kindlaksmääramisel otseselt aluseks tulu, mida pooled said kuudel, mille jooksul nad rikkumises osalesid (aasta baasil).

— Teiseks korrutab komisjon need summad asjakohase korrigeerimisteguriga, mis on kõigi poolte jaoks sama ning kajastab müügi- ja ostuhinna vahet G10 vääringuid hõlmanud valuuta hetketehingute puhul. See tegur on kahe komponendi summa: üks on seotud turutegemisega ja teine oma arvel kauplemisega.

- (21) Nende ettevõtjate puhul, kes esitasid juhtumi 40.135 – Forex (mida käesolev otsus ei hõlma) raames täiendavad kokkuleppemenetluse ettepanekud, otsustas komisjon võimaliku ebaproportsionaalse tulemuse vältimiseks oma äranägemisel kohaldada objektiivset korrigeerimistegurit, mis kajastab ajalise kattuvuse ulatust. Käesolevas otsuses toob see kaasa korrigeerimistegurid ettevõtjate UBS, Barclays ja RBS kinnitatud müügiväärtusele.

2.5.2. Põhisumma kohandamine

2.5.2.1. Raskendavad asjaolud

- (22) Kõnealuse juhtumi puhul puuduvad raskendavad asjaolud.

2.5.2.2. Kergendavad asjaolud

- (23) Kuna UBS ja BOTM osalesid vähem, kohaldatakse nende suhtes kergendavaid asjaolusid ning kummagi trahvi vähendatakse 5 % võrra. Kumbki ettevõtja ei teadnud enne kahe jututoa ühinemist teise jututoa (vastavalt „Grumpy Semi Old Men“ või „Essex Express ‘n Jimmy“) olemasolust.

2.5.2.3. Trahvi suurendamine hoiatava mõju saavutamiseks

- (24) Tagamaks, et trahvidel oleks piisavalt hoiatav mõju, võib komisjon suurendada nende ettevõtjate trahve, kellel on lisaks rikkumisega seotud kaupade ja teenuste müügile ka erakordselt suur käive ⁽⁶⁾.

⁽⁵⁾ ELT C 210, 1.9.2006, lk 2.

⁽⁶⁾ Trahvide arvutamist käsitlevate 2006. aasta suuniste punkt 30.

(25) Antud juhul on kohane kohaldada hoiatavat korrutustegurit ettevõtjale BOTM määratava trahvi arvutamisel.

2.5.2.4. 10 % käibepiiri kohaldamine

(26) Kooskõlas määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõikega 2 ei ületa ükski kõnealuse juhtumi puhul määratud trahvidest 10 % ettevõtja kogukäibest käesolevale otsusele eelneval majandusaastal (⁷).

2.5.2.5. 2006. aasta leebema kohtlemise teatise kohaldamine: trahvide vähendamine

(27) UBS vabastatakse trahvidest. Komisjon vähendas ka ettevõtja Barclays trahvi 50 % ja ettevõtja RBS trahvi 25 % võrra.

2.5.2.6. Kokkuleppemenetluse läbiviimist käsitleva teatise kohaldamine

(28) Kõigile ettevõtjatele määratud trahve vähendati kokkuleppemenetlust käsitleva teatise kohaldamise tulemusena 10 % võrra ning see trahvivähendus lisati leebemast kohtlemisest tulenevale mis tahes kompensatsioonile.

3. KOKKUVÕTE

(29) Määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 kohaselt määrati järgmised trahvid.

(30) Tabel 2. Rikkumise eest määratud trahvisummad

Ettevõtja	Trahv (eurodes)
UBS	0
Barclays	94 217 000
RBS	93 715 000
BOTM	69 750 000

(⁷) Komisjon palus pankadel esitada kogukäibe bruto- ja netoväärtus. Trahvid ei ületa 10 % ühegi asjaomase ettevõtja kogukäibest, olenemata kasutatud kogukäibest (bruto või neto).